

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สภาพของสถานการณ์ปัจจุบันในสังคมไทยชี้ให้เห็นประเด็นปัญหาวิกฤติอันน่าเป็นห่วงจากการพัฒนาที่ขาดความสมดุล โดยมุ่งสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วแต่ประการเดียว ทำให้บุคคลและสังคมรวมทั้งโครงสร้างและกลไกบริหาร และการจัดการต่าง ๆ ปรับตัวตามไม่ทัน เกิดความไม่สมดุลระหว่างการพัฒนาทางวัตถุ กับการพัฒนาทางจิตใจ โดยเฉพาะเมื่อเกิดกระแสโลกาภิวัตน์ที่นำพร้อมกับวัฒนธรรมต่างชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประเทศที่ยังขาดการเตรียมความพร้อมที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงในกระแสโลกาภิวัตน์ เป็นส่วนซึ่งสร้างปัญหาทั้งระบบให้กับสังคมไทย ซึ่งถูกกระทบอย่างรุนแรงจากกระแสวัตถุนิยมและวัฒนธรรมการบริโภค ซึ่งส่งผลกระทบกระเทือนถึงคุณธรรม จริยธรรมของประชาชน จนเป็นปัญหาทางจิตวิทยาสังคมอย่างน่าเป็นห่วง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 30)

ซึ่งในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549 ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาประเทศไทยในอนาคต 20 ปี มีจุดมุ่งหมายมุ่งเน้นการแก้ปัญหาความยากจน และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ ให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” และสร้างค่านิยมร่วม ให้คนไทยตระหนักถึงความจำเป็นและปรับเปลี่ยนกระบวนกรคิด ทักษะคติ และกระบวนกรทำงาน โดยยึด “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางให้เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงระบบบริหารจัดการประเทศแนวใหม่ที่มุ่งสู่ประสิทธิภาพ และคุณภาพ และก้าวตามโลกได้อย่างรู้เท่าทัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและสร้างคุณค่าที่ดีในสังคมไทยบนพื้นฐานของการอนุรักษ์วัฒนธรรมและเอกลักษณ์ของความเป็นไทย จึงได้กำหนดสภาพสังคมไทยที่พึงประสงค์ โดยมุ่งพัฒนาสู่ “สังคมที่เข้มแข็งและมีคุณภาพ” ใน 3 ด้านคือ สังคมคุณภาพ สังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์ และเอื้ออาทรต่อกัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2545 : ง)

สังคมคุณภาพ ที่ยึดหลักความสมดุล ความพอดี สามารถสร้างคนทุกคนให้เป็นคนดี คนเก่ง พร้อมด้วยคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกสาธารณะพึ่งตนเองได้ คนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีเมืองและชุมชนน่าอยู่ มีระบบดี มีประสิทธิภาพ ระบบเศรษฐกิจมีเสถียรภาพ มีความเข้มแข็งและแข่งขันได้ ได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนและสมดุลกับทรัพยากรธรรมชาติและสังคม ระบบการเมืองการปกครองโปร่งใส เป็นประชาธิปไตย ตรวจสอบได้ และมีความเป็นธรรมในสังคมไทย

สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคนสามารถคิดเป็นทำเป็น มีเหตุผล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต รู้เท่าทันโลก เพื่อพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลง สามารถสั่งสมทุนทางปัญญา วิทยาและต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสม

สังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน ที่ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าของเอกลักษณ์ สังคมไทยที่พึ่งพาเกื้อกูลกัน รู้ รัก สามัคคี มีจารีตประเพณีดีงาม มีความเอื้ออาทร รักภูมิใจในชาติ และท้องถิ่น มีสถาบันครอบครัวที่เข้มแข็ง ตลอดจนเครือข่ายชุมชนทั่วประเทศ

และในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 – 2549 กำหนดในการพัฒนาประเทศได้ชัดหลัก “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาชีวิตทางสายกลาง อยู่บนพื้นฐานของความสมดุลพอดี และความพอประมาณอย่างมีเหตุผล นำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สามารถพึ่งตนเอง มีภูมิคุ้มกันและรู้เท่าทันโลก คนไทยส่วนใหญ่มีการศึกษาและรู้จักเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นคนดี มีคุณธรรมและ **ซื่อสัตย์สุจริต** อยู่ในสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้สามารถรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นควบคู่ไปกับการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่ดีงาม ดำรงไว้ซึ่งคุณธรรมและคุณค่าทางสังคมไทยที่มีความสมานฉันท์และเอื้ออาทรต่อกัน อันจะเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศอย่างสมดุล มีคุณธรรม และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ, 2545 : ก)

จริยธรรมเป็นกลไกของสังคม ทำหน้าที่เป็นบรรทัดฐานของความประพฤติ เป็นสิ่งที่กำหนดว่าอะไรควรประพฤติ ปฏิบัติ แตกต่างกับค่านิยมในส่วนที่ว่า จริยธรรมนี้เป็นเรื่องของสิ่งที่ควรประพฤติปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความดีและความถูกต้องในสังคม มีจุดหมายปลายทางอยู่ที่คุณความดีของสังคมในส่วนรวม ส่วนค่านิยมนั้น เป็นเพียงสิ่งที่คนนิยมปฏิบัติ หากได้มีเงื่อนไขว่า จะต้องก่อให้เกิดความดีในสังคมไม่ เป็นต้นว่า สังคมหนึ่งอาจจะยกย่องความรุนแรงเป็นค่านิยมในการตัดสินปัญหา แต่ก็ไม่ว่าจะถือว่าค่านิยมนี้เป็นจริยธรรมของสังคมได้ เพราะค่านิยมเช่นนี้ไม่ได้นำไปสู่สังคมที่ดีและเป็นค่านิยมที่ไม่ได้เชิดชูคุณค่าของมนุษย์ด้วย จริยธรรมนั้นยังแตกต่างไปจากระเบียบ ข้อบังคับ หรือกฎหมายในลักษณะที่ว่า สิ่งเหล่านี้มีข้อห้ามและบทลงโทษการกระทำสำหรับผู้ฝ่าฝืน ส่วนจริยธรรมไม่มีข้อห้ามหรือบทลงโทษโดยตรง แต่จะถูกลงโทษทางใจโดยถูกตำหนิ และ **ไม่ได้รับการยอมรับ**จากสังคม อย่างไรก็ตามหากการกระทำมีผลกระทบต่อสังคมมากขึ้น จริยธรรมนั้นอาจจะถูกนำมาใช้เป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม ในรูปของ ข้อบังคับ ระเบียบ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และจรรยาบรรณของกลุ่มสังคมที่ยึดถือและมีหลักประพฤติปฏิบัติเหมือนกัน ฉะนั้น การมีค่านิยมที่ดี ย่อมส่งผลต่อการประพฤติปฏิบัติที่ดี ไม่ผิดระเบียบแบบแผน ไม่ถูกตำหนิ และ **ได้รับการยอมรับ**จากสังคม (เกียรติคุณ สิริรัชช, 2545 : 1-2)

จริยธรรม เป็นสิ่งสำคัญมาก และจะต้องปลูกฝังให้กับคนในสังคม เพราะถ้าคนในสังคมเป็นคนดีแล้ว สังคมก็มีความสุข แต่ถ้าคนในสังคมไม่ดี ก็จะมีความวุ่นวายเดือดร้อน มีการเอารัดเอาเปรียบ แย่งชิง แม้จะมีกฎหมายบังคับไว้ คนที่พยายามที่หลีกเลี่ยง ในปัจจุบันปัญหาจากความบกพร่องทางจริยธรรมเกิดขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่ด้อยการศึกษาและด้อยพัฒนาทางด้านคุณธรรมจริยธรรม สังคมมีแต่ความสับสน วุ่นวาย คดโกง เอารัดเอาเปรียบ การบราฆ่าฟัน เบียดเบียนอยู่ตลอดเวลา และทวีความรุนแรงเพิ่มขึ้นตามลำดับเพราะสิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากเหง้าแห่งความชั่ว หากไม่มีการแก้ไขความพินาศจะเกิดขึ้นทั่วโลก ท่านพุทธทาสภิกขุเป็นผู้หนึ่งที่ได้พิจารณาเห็นเหตุการณ์ แล้วกล่าวย้ำเตือนเสมอว่า “ถ้าศีลธรรมไม่กลับมาโลกจะพินาศ” ศีลธรรมในที่นี้หมายถึงคุณธรรมจริยธรรมนั่นเอง ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่มีปัญหาหลายอย่างทางสังคม ซึ่งมีต้นเหตุมาจากคนในชาติยังไม่รับการศึกษาที่ดีและบกพร่องทางคุณธรรมจริยธรรม ทำให้คนจำนวนมากไม่มีเหตุผล ขาดระเบียบวินัย ขาดความรักสามัคคี และยังมีการเบียดเบียน หูจริดคอร์รัปชันอยู่มาก แม้จะมีการกระตุ้นเตือนอยู่ตลอดเวลา แต่คนก็ยังไม่มีการตระหนักเท่าที่ควร นอกจากนั้น คุณธรรมจริยธรรมเป็นเรื่องของนามธรรมที่แก้ไขและพัฒนาได้ยาก ต้องใช้เวลาและกระทำอย่างต่อเนื่อง จึงต้องอาศัยบทบาทของทางการศึกษาในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมของ **คนในชาติ ในการปฏิรูปการศึกษาจึงเน้นเรื่องคุณธรรมจริยธรรมและนำลงสู่การปฏิบัติ** โดยในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 6 กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาให้เป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. 2546 : 5)

ในขณะที่เดียวกันมนุษย์ในสังคมจะอยู่ร่วมกันได้ไม่เพียงแต่มีความรู้ความสามารถเท่านั้น หากมนุษย์นั้นขาดซึ่งคุณธรรมแล้ว สังคมนั้นจะเกิดความวุ่นวาย เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ส่งผลให้สังคมขาดความสงบสุข ประชาชนไม่สามารถประกอบอาชีพต่าง ๆ ได้บรรลุเป้าหมาย ไม่สนใจต่อกฎระเบียบของสังคม ผู้คนขาดระเบียบวินัย ในที่สุดสังคมนั้นก็จะเสื่อมสลาย การที่มนุษย์จะอยู่ร่วมกันเป็นปกติสุขได้นั้น ประชาชนเหล่านั้นต้องยึดหลักคุณธรรมในการดำเนินชีวิต คุณธรรมเป็นแนวทางให้มนุษย์ดำเนินไปสู่ความเป็นอารยชน เป็นคนดีของสังคม และคนดีก็จะช่วยกันรักษาจารีตประเพณีอันดีงามไว้ให้คงอยู่ตลอดไป (บุหงา วัฒนะ. 2545 : ไม่ปรากฏเลขหน้า)

การที่จะทำให้อคนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ได้นั้น ทุกฝ่ายจะต้องร่วมมือช่วยกันในการส่งเสริมบทบาทครอบครัว องค์กรทางการศาสนา โรงเรียน ชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน ภาครัฐกิจเอกชน อาสาสมัครและสื่อมวลชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เพื่อให้เป็นกลไกเกื้อหนุนให้คนไทยเป็นคนดี มีคุณธรรม มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี

ความรักชาติ มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสังคม และลดปัญหาทุจริตประหัตถิมีขอบรวมทั้งมีส่วนสนับสนุนการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการดำรงชีวิตของประชาชนตลอดทุกช่วงอายุ โดยสร้างการปลูกจิตสำนึกในความรักชาติ และความเป็นไทยอย่างจริงจังและต่อเนื่อง โดยเน้นการรณรงค์ให้ทุกฝ่ายในสังคม รวมทั้งส่งเสริมบทบาทอาสาสมัครในการกระตุ้นให้คนไทยมีระเบียบวินัย รู้จักหน้าที่ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความสามัคคี และความรักชาติ มีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อส่วนรวม ตระหนักถึงคุณค่าของความเป็นไทย มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สำคัญ(สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ. 2545 : 47)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งโดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพ เพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีจิตคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีจริยธรรม คุณธรรม รู้จักหัดตนเอง และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 1)

การพัฒนาคนให้มีคุณภาพจะต้องพัฒนาให้ครบทั้ง 3 ด้านคือ ด้านพุทธิพิสัย, ด้านทักษะพิสัย, ด้านจิตพิสัย ในด้านจิตพิสัย ถือว่าเป็นพื้นฐานในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพอย่างแท้จริงจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณลักษณะด้านจิตพิสัยของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดไว้ในมาตรฐานด้านผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 69)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง เป็นส่วนราชการที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 โดยการหลอมรวมหน่วยงานจัดการศึกษาขึ้นพื้นฐานในจังหวัดอ่างทอง ทั้งในระดับจังหวัดและอำเภอ ซึ่งประกอบด้วยสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด/ อำเภอ สำนักงานศึกษาธิการจังหวัด/ อำเภอ และสำนักงานสามัญจังหวัดเข้าด้วยกัน โดยอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีอำนาจหน้าที่ในการจัดและการส่งเสริมการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษา ให้แก่เด็กและเยาวชนในจังหวัดอ่างทอง อันเป็นทรัพยากรสำคัญของชาติเพื่อ ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขด้วยกระบวนการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ ความเคารพ กฎหมาย

ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของมนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปวัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใฝ่รู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง, 2547 ก : 2-3) ซึ่งได้กำหนดไว้ในกลยุทธ์การพัฒนาการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ในส่วนของเป้าประสงค์ไว้ว่า ประชากรในวัยเรียนได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีคุณธรรม จริยธรรม และดำรงชีวิตแบบวิถีไทยอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง, 2547 ข : 27)

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแนวคิดทฤษฎีและหลักการพบว่า สภาพสังคมไทยในภาวะการณปัจจุบันนี้ยังเป็น สังคมที่ไม่เข้มแข็งและขาดคุณภาพ ซึ่งการที่จะทำให้สังคมเข้มแข็ง และมีคุณภาพได้นั้นจะต้องอาศัยองค์ประกอบทุกภาคส่วนในสังคมร่วมมือกันแบบองค์ภาพพ จึงจะทำให้บังเกิดผลคือ สังคมมีคุณภาพโดยภาพรวมได้ แต่อย่างใดก็ตามองค์กรหรือสถาบันทางการศึกษาที่ดูแลรับผิดชอบจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนให้สมบูรณ์ได้นั้นถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะ สถานศึกษาขั้นพื้นฐานถือว่ามีส่วนสำคัญอย่างยิ่งที่จะพัฒนาคนในวัยเรียนเบื้องต้นได้มีการปลูกฝังให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ได้ เพราะเหตุว่าผู้เรียนที่กำลังเรียนอยู่ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้ที่อยู่ในวัยเด็กซึ่งถือว่าเป็นวัยดังกล่าวเป็นวัยแห่งการเรียนรู้และพัฒนาการเป็นพื้นฐานของชีวิต

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานคือ การจัดการศึกษาก่อนระดับอุดมศึกษา (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). พ.ศ. 2545. 2546 : 2-3) ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ในฐานะมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคนระดับวัยเด็กซึ่งถือว่าเป็นวัยแรกเริ่มของการดำรงชีวิต เพื่อเป็นพื้นฐานของการมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข จึงจำเป็นต้องให้การศึกษาอย่างรอบด้าน เพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้และประสบการณ์ เป็นพื้นฐานในการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ โดยเฉพาะเรื่องคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้ตัดสินใจเอง โดยอยู่บนพื้นฐานตามหลักความถูกต้องและยอมรับของสังคมโดยรวม เพราะฉะนั้นการที่จะทำให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ตรงนี้ได้ สถานศึกษาจะต้องมีวิธีการหรือแนวทางในการพัฒนาเพื่อให้ผู้เรียนเกิดสิ่งเหล่านี้ อย่างเป็นรูปธรรมนำความรู้ สู่ความประพฤดี และปฏิบัติในที่สุด

ปาติลา กุรุงโรจน์ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง กล่าวว่า สภาพทั่วไปแม้ว่าทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองได้มีการกำหนดเป็น นโยบายเกี่ยวกับเรื่องการ

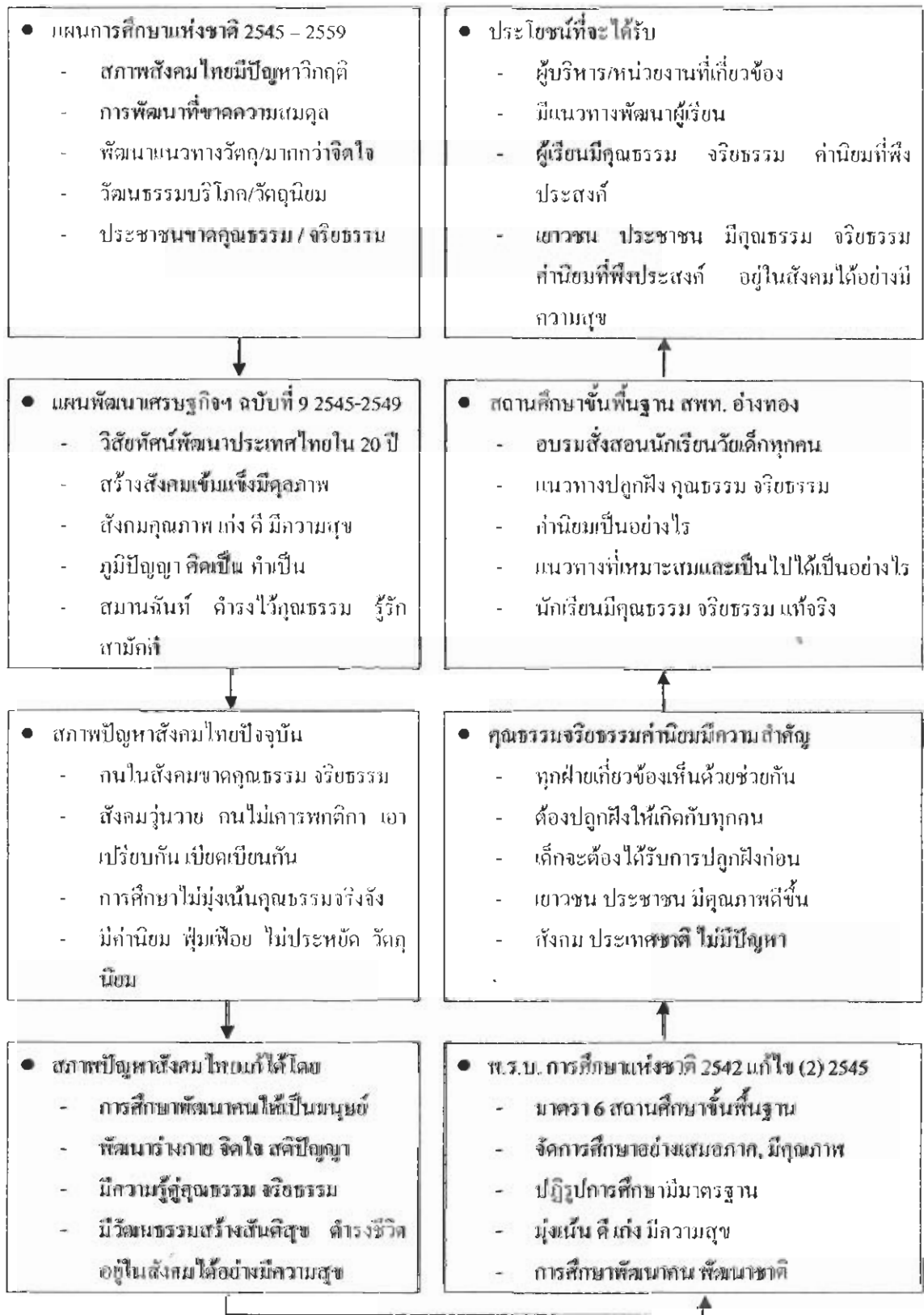
พัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ของผู้เรียนว่า จะต้องมีความประพฤติดี มีคุณธรรม นำวิชาการ และให้มีกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสนับสนุน ให้เกิดการพัฒนาที่ตามแต่ก็ยังพบว่า ผู้เรียนยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องยาเสพติด อบายมุข ชู้สาว ความประพฤติ การทะเลาะวิวาท และไม่สนใจการเรียน ในส่วนนี้ก็ถือว่าเป็นปัญหาระดับหนึ่ง จึงได้ขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษา ครู อาจารย์ ได้ช่วยกันเอาใจใส่ในเรื่องนี้ให้มาก และยังคงกล่าวอีกว่าหากจะให้ได้ผลเป็นรูปธรรม ในทางปฏิบัติมากยิ่งกว่านี้ คิดว่าน่าจะจะมีแนวทางหรือวิธีการเพื่อเป็นแนวทางให้ผู้บริหารครู อาจารย์ได้นำไปเป็นแนวทางปฏิบัติในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนน่าจะมีการพัฒนาดีขึ้น และก็จะบรรลุตามเป้าหมายที่เราต้องการ(ปาติดา กุลรุ่งโรจน์, 2548 : บทสัมภาษณ์)

เมื่อทุกองค์กรที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้เห็นความสำคัญของคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ที่จะปลูกฝังส่งเสริมให้เกิดแก่ผู้เรียน อย่างเป็นรูปธรรมนำไปสู่การประพฤติปฏิบัติให้ได้ ในแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอก ได้มีการกำหนดเป็นมาตรฐาน ตัวชี้วัด ในมาตรฐานของผู้เรียน มาตรฐานที่ 1 ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ซึ่งมีตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัดประกอบด้วย มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบและหลักธรรมเบื่องต้นของแต่ละศาสนา ซื่อสัตย์สุจริต (และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพ สำหรับระดับอาชีวศึกษา) มีความเมตตากรุณา เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเอง และส่วนรวมตลอดจนทรัพยากรธรรมชาติ อย่างประหยัดและคุ้มค่า) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 69) ทำให้เห็นภาพชัดเจนว่า ใน การปฏิรูปการศึกษาที่กำลังขับเคลื่อนกันอยู่ในขณะนี้ ทุกฝ่ายมองเห็นความสำคัญและมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ให้เกิดกับผู้เรียนทุกคน แต่สภาพข้อเท็จจริงที่ปรากฏพบว่าแม้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจะพยายามทำในเรื่องนี้ก็ตามแต่ก็ยัง ไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา : เพื่อพร้อมรับการประเมินภายนอกที่ได้ระบุว่า นอกจากผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการแล้ว จริยธรรม คุณธรรม และความปลอดภัย ของร่างกายและจิตใจของเด็กไทยก็อยู่ในสถานะเสี่ยงเช่นกัน ดังตัวอย่างของปัญหา ยาเสพติด ที่กำลังแพร่ระบาด อยู่ในสถานศึกษาขณะนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543 : 1) ซึ่งทำให้เกิดความวิตกกังวลว่าหากสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่อบรมสั่งสอนผู้เรียน ยังไม่สามารถที่จะดำเนินการในเรื่องดังกล่าวให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายได้ก็อาจจะทำให้ผลผลิตทางการศึกษาคือ เยาวชนคนไทยซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติจะขาดคุณธรรม จริยธรรม และส่งผลถึงการสร้างปัญหาดรามมาอีกมากมาย

ดังนั้นเมื่อทุกฝ่ายมีความคิดเห็นตรงกันว่า คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนส่งเสริมให้คนเป็นคนดีและเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ จึงไม่มีใครปฏิเสธ ใน ความสำคัญได้ แต่ประเด็นอยู่ที่ว่าแล้วจะอย่างไร มีวิธีการ หรือแนวทางอย่างไรที่จะทำให้ผู้เรียน เกิดสิ่งเหล่านี้ขึ้นกับตนเองให้ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (รายละเอียด ปรากฏในบทที่ 2) มีประเด็นที่จะต้องพิจารณาว่าการที่จะส่งเสริม ปลุกฝัง พัฒนาให้ผู้เรียนเกิด คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้นั้นจะต้องใช้วิธีการ หรือแนวทางในการพัฒนาที่ หลากหลายผสมผสานกันจึงจะทำให้การพัฒนา และปลุกฝังเรื่องนี้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการทำวิจัยครั้งนี้ รายละเอียดดังแสดงใน ภาพประกอบ 2

จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ พึงประสงค์ ของผู้เรียนในสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง มี ความสำคัญ และจำเป็น จะต้องปลุกฝังพัฒนาให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม นำไปสู่การปฏิบัติให้ได้อย่าง แท้จริง ซึ่งในบทสัมภาษณ์ของผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ได้ให้ความสำคัญ เรื่องนี้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทองได้กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และเป้าหมาย เรื่องนี้ อย่างชัดเจน และได้มอบหมายขอความร่วมมือผู้บริหารสถานศึกษาครู อาจารย์ ให้ดำเนินการ เพียงแต่ขณะนี้ ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้จึงคิดว่าน่าจะมีวิธีการหรือแนวทาง ในการพัฒนา คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ อย่างเป็นระบบเพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการ พัฒนาในเรื่องดังกล่าวต่อไป จากสภาพปัญหาและประเด็นที่พบจึงเห็นว่ามีมีความสำคัญและจำเป็นที่ ต้องศึกษาแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ การวิจัยนี้จึงเป็น ส่วนสำคัญในการแสวงหาแนวทางเพื่อพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ ผู้เรียน ว่ามีความเหมาะสม และเป็นไปได้ ที่มีความสอดคล้องตรงกับสภาพบริบทและความ ต้องการซึ่งสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ภายใต้บริบทของสถานศึกษาระดับพื้นฐาน ซึ่งผลการวิจัยนี้จะ เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการ บริหารสถานศึกษาให้ผู้เรียนมีการพัฒนาในเรื่องดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำรา หลักการ แนวคิด จึงได้สรุปความเป็นมาและ ความสำคัญของปัญหา รายละเอียดดังแสดงในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 แสดงความเป็นมา และความสำคัญของปัญหา

คำถามในการวิจัย

1. แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนเป็นอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียน มีความเหมาะสมหรือไม่
3. แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียน มีความเป็นไปได้หรือไม่

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสำคัญของการวิจัย

1. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะได้แนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้ ในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. ผลการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นข้อมูลและแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดบริการทางการศึกษา นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ขึ้นศึกษาความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ได้แก่

1.1.1 ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
อ่างทอง จำนวน 17 คน มีวุฒิไม่ต่ำกว่าปริญญาโทสาขาการบริหารการศึกษาหรือที่เกี่ยวข้อง มี
ประสบการณ์ และปฏิบัติงานด้านการบริหารในหรือนอกสถานศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี

1.2 ขั้นศึกษาความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม
ที่พึงประสงค์ ได้แก่

1.2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง
ปีการศึกษา 2547 จำนวน 177 คน

2. ประเด็นในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษานวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึง
ประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง ที่
เหมาะสมและเป็นไปได้ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนที่มี
ประสิทธิภาพต่อไป

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

3.1 แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

3.2 ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง
ประสงค์

3.3 ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึง
ประสงค์

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง สภาพคุณงามความดี สิ่งที่ดีควร
ประพฤติปฏิบัติและหลักการแนวคิด ความเชื่อ ที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
ตามมาตรฐานของผู้เรียนในแนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งมีตัวบ่งชี้หรือตัวชี้วัด
ประกอบด้วย มีวินัย มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติตนตามระเบียบ และหลักธรรมเบื้องต้นของแต่ละ
ศาสนา ซื่อสัตย์สุจริต (และมีจรรยาบรรณ ในวิชาชีพสำหรับระดับอาชีวศึกษา) มีความเมตตากรุณา
เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละเพื่อส่วนรวม **ประหยัด (ใช้สิ่งของและทรัพย์สินทั้งของตนเองและ
ส่วนรวมคลอจจนทรัพย์าการธรรมชาคืออย่างประหยัดและคุ้มค่า)**

แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง กลุ่มของ
กิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การ**จัดกิจกรรม**พัฒนาผู้เรียน การใช้ตัวแบบที่ดี การจัด
สภาพแวดล้อมในโรงเรียน และการนำผู้ปกครองผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมโดยมีวัตถุประสงค์

เพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

แนวทางการพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดี หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่เกี่ยวกับการใช้ตัวแบบที่ดี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

แนวทางการพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่เกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

แนวทางการพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม หมายถึง กลุ่มของกิจกรรมที่เกี่ยวกับการนำผู้ปกครอง และผู้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบวัดความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เกี่ยวกับขอบเขตของ การปฏิบัติตามกลุ่มกิจกรรมทั้ง 5 แนวทาง ที่มีวัตถุประสงค์ให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียน ที่มีความสอดคล้องตรงกับสภาพบริบทและความต้องการ ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

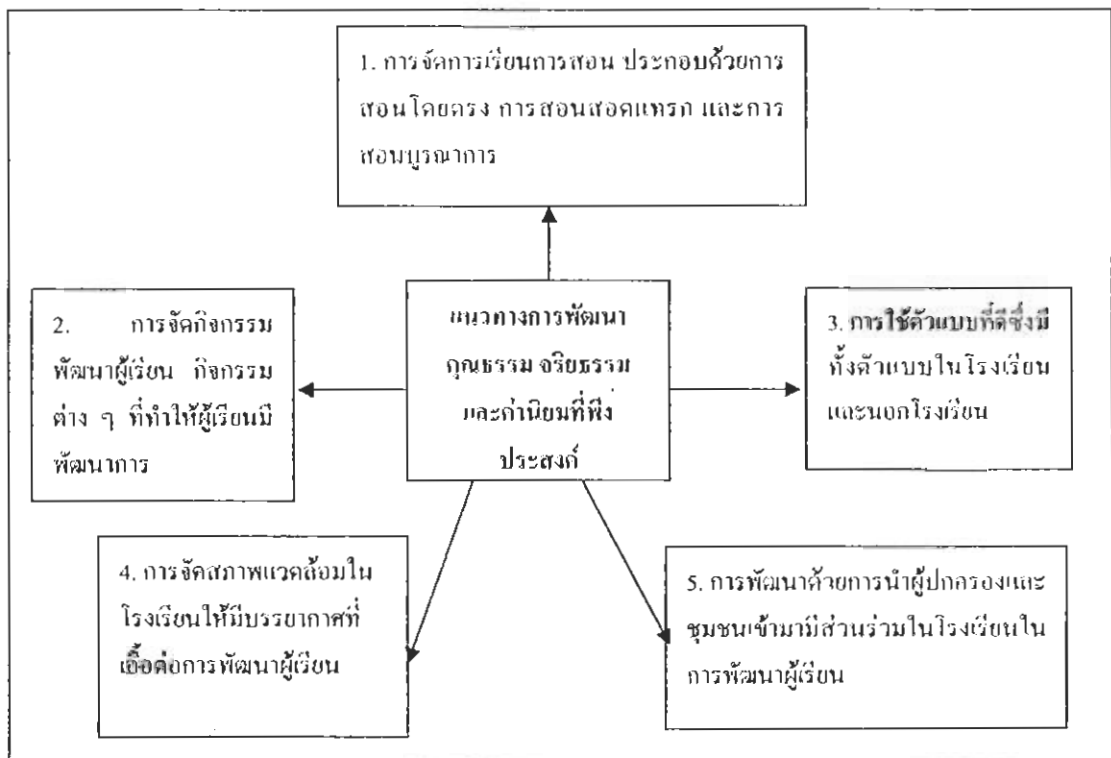
ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ หมายถึง คะแนนที่ได้จากการสอบวัดความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับขอบเขตของการปฏิบัติตามกลุ่มกิจกรรมทั้ง 5 แนวทาง ที่มีวัตถุประสงค์ให้เกิดคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์แก่ผู้เรียนที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงภายใต้บริบทของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์จากเอกสารแนวคิด ทฤษฎี หลักการ และผลการวิจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องและได้ทำการสังเคราะห์ และสรุปออกมาเป็น 5 แนวทางหลัก ๆ ดังนี้

แนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ แก่ผู้เรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

1. การพัฒนาด้วยการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย การสอนโดยตรง การสอนสอดแทรก และการสอนบูรณาการ
2. การพัฒนาด้วยการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เรียนมีพัฒนาการ
3. การพัฒนาด้วยการใช้ตัวแบบที่ดีซึ่งมีทั้งตัวแบบในโรงเรียนและนอกโรงเรียน
4. การพัฒนาด้วยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีบรรยากาศต่อการพัฒนาผู้เรียน
5. การพัฒนาด้วยการนำผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนในการพัฒนาผู้เรียน

ภาพประกอบ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัยแนวทางการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์